

4. Výdaje domácností na zdravotní péči

4.1. Výdaje domácností podle druhu péče (ICHA-HC)

Výdaje domácností jsou zatím pouze doplňkovým zdrojem financování zdravotní péče, nicméně do budoucna lze očekávat nárůst jejich významu například s reformou zdravotnictví, kdy od roku 2008 pacienti platí za některá vyšetření nebo za pobyt v nemocnici apod.

Údaje o výdajích domácností jsou získávány z výběrového šetření ČSÚ o výdajích domácností. Výběrový vzorek čítá tři tisíce domácností. Vzhledem k doporučením Eurostatu týkajícím se podhodnocených údajů bylo přistoupeno k navýšení výdajů dle metodiky Národních účtů.

Následující tabulka zachycuje vývoj výdajů domácností na zdravotnictví v letech 2000 až 2008.

Tabulka 4.1: Výdaje domácností podle druhu péče

Druh péče (ICHA-HC)	mil. Kč					Index 2008/2007	Průměrné roční tempo růstu (v %)
	2000	2005	2006	2007	2008		
1 Léčebná péče	3 061	4 840	5 155	7 464	12 533	167,9	19,27
1.1 Lůžková péče	232	268	267	407	631	154,9	13,35
1.3 Ambulantní péče	2 829	4 572	4 888	7 056	11 902	168,7	19,67
1.3 Ambulantní péče (kromě 1.3.2)	994	1 500	1 403	2 559	4 551	177,9	20,95
1.3.2 Stomatologická péče	1 835	3 072	3 485	4 498	7 351	163,4	18,94
2 Rehabilitační péče	427	817	811	1 204	1 879	156,0	20,34
2.1 Lůžková péče	349	634	632	965	1 493	154,7	19,91
2.3 Ambulantní péče	78	183	179	239	386	161,2	22,16
5 Léky a PZT ¹	10 385	17 454	19 380	22 823	26 876	117,8	12,62
5.1 Léky	7 881	13 114	14 911	17 473	20 556	61,1	3,87
5.1.1 Předepsané léky	2 144	4 770	5 439	6 778	9 878	145,7	21,04
5.1.2 Volně prodejné léky	5 439	7 942	8 975	10 196	10 052	98,6	7,98
5.1.3 Ostatní léky	298	401	497	500	626	125,2	9,72
5.2 PZT	2 504	4 340	4 469	5 349	6 320	118,1	12,27
5.2.1 Brýle	2 006	3 343	3 442	4 120	4 868	118,2	11,72
5.2.2 OP ² pomůcky	163	265	273	327	386	118,2	11,41
5.2.9 Ostatní PZT	335	732	754	903	1 066	118,1	15,56
Celkem	13 873	23 110	25 346	31 491	41 288	131,1	14,61

Z tabulky 4.1 plyne, že se výdaje domácností na zdravotnictví zvyšovaly průměrným ročním tempem růstu 14,6%. Zatímco v roce 2000 byly zaznamenány celkové výdaje v hodnotě 13 873 mil. Kč, v roce 2008 již výdaje činily 41 288 mil. Kč, což dokazuje jejich celkový nárůst od roku 2000 téměř o 298%.

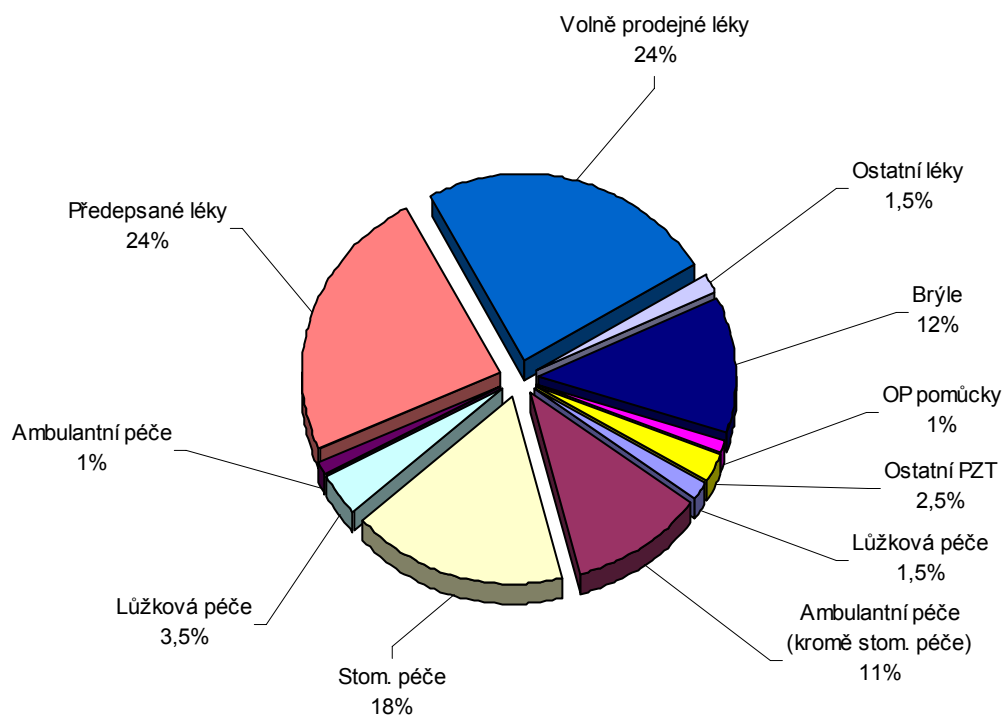
Domácnosti každoročně vydávaly největší část prostředků na **léky a PZT**²⁰ (65 % výdajů na zdravotnictví). **Léky** tvořily největší výdajovou položku z kategorie léky a PZT (77% výdajů v roce 2008). Od roku 2000 došlo k nadprůměrnému nárůstu výdajů na **předepsané léky** o 461% při průměrném ročním tempu růstu 21%. Největší část výdajů domácností na PZT připadá každoročně na dioptrické brýle (77% v roce 2008).

¹ Prostředky zdravotnické techniky

² Ortopedické a protetické pomůcky

Za zmínku též stojí fakt, že výdaje na **předepsané léky** jsou natolik rychle rostoucí složkou výdajů domácností, že snižují relativní zastoupení ostatních položek, přestože i u většiny z nich dochází k absolutnímu růstu. Ten však není natolik vysoký, aby udržel jejich relativní podíl.

Graf 4.1: Výdaje domácností podle druhu péče v roce 2008 (v %)

4.2. Výdaje domácností na regulační poplatky

V souladu se zákonem č.261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, kterým byl mimo jiné změněn zákon č.48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, začali pacienti od počátku roku 2008 hradit zdravotnickým zařízením nově zavedené regulační poplatky.

Spolu s údaji o výši uhrazených regulačních poplatků ze šetření ČSÚ o výdajích domácností (tzv. rodinné účty) jsou k dispozici také data od zdravotních pojišťoven, kterým jsou zdravotnická zařízení informace o vybraných regulačních poplatcích povinna sdělovat.

Zatímco z údajů domácností vyplývá, že na regulačních poplatcích bylo uhrazeno více než 6 mld. Kč, zdravotní pojišťovny vykázaly 5 571 mil. Kč, tj. zhruba o 500 mil. Kč (o 8 %) méně. Nejvyšší rozdíl (více než 30 %) je patrný v údajích o poplatcích za návštěvu lékaře, naopak data o poplatcích za recept předložená zdravotními pojišťovnami jsou mírně vyšší.

S ohledem na mnohem hlubší členění údajů zdravotních pojišťoven o regulačních poplatcích je vhodné blíže analyzovat právě tato data.

Ze čtyř základních druhů poplatků (viz tab.4.2.a) dosáhly nejvyšší částky a to 2 411 mil. Kč (tj. 43,3% z uhrazených poplatků) poplatky za recept (resp. za předepsané léčivé přípravky či potraviny pro lékařské účely). Následovaly poplatky za návštěvu u lékaře v úrovni 1 806 mil.Kč (32,4 %), za hospitalizaci (resp. ústavní a lázeňskou péči) ve výši 1 177 mil.Kč (21,1 %) a konečně poplatky za pohotovostní službu ve výši více než 178 mil. Kč (3,2%).

Tabulka 4.2.a : Výdaje na regulační poplatky podle věku a pohlaví (v mil. Kč)

	Poplatky za recept		Poplatky za návštěvu lékaře		Poplatky za hospitalizaci		Poplatky za pohotovost	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
00-04	46 340	40 718	47 306	40 222	28 118	23 027	12 244	10 121
05-09	23 744	20 310	35 999	31 832	9 940	7 959	7 020	5 965
10-14	18 210	17 895	33 151	34 029	9 540	9 371	5 011	4 162
15-19	20 637	31 564	38 070	52 013	9 604	12 111	6 336	5 984
20-24	18 916	33 709	34 412	48 983	10 216	13 721	7 861	7 481
25-29	24 825	43 441	39 422	56 696	12 398	24 242	8 272	7 439
30-34	35 002	56 979	48 884	70 288	16 017	27 791	9 014	7 926
35-39	34 632	51 669	41 935	61 166	15 808	17 915	6 771	5 709
40-44	40 751	57 895	42 468	62 706	18 301	18 848	5 673	4 761
45-49	48 602	68 085	42 996	64 823	22 432	22 420	4 505	3 947
50-54	78 258	107 221	57 779	86 623	37 171	35 588	4 642	4 512
55-59	109 972	136 446	69 218	91 527	52 145	42 963	4 194	4 251
60-64	126 604	158 258	67 738	89 253	58 818	51 212	3 442	3 633
65-69	102 237	143 267	51 248	72 911	50 755	53 240	2 197	2 600
70-74	85 497	137 019	41 191	63 235	45 898	61 285	1 589	2 222
75-79	80 355	149 576	36 861	61 140	49 345	85 509	1 512	2 353
80-84	51 006	116 925	21 386	39 881	36 723	89 010	1 069	1 897
85+	24 419	70 180	9 146	19 329	21 650	75 010	621	1 207
Celkem	970 005	1 441 156	759 210	1 046 656	504 878	671 220	91 974	86 171
Celkový součet	2 411 161		1 805 866		1 176 098		178 145	

Zajímavé poznatky přináší členění poplatků podle pohlaví a věku pacientů (pojištěnců), zejména pak v přepočtu na jednoho pojištěnce (viz tab. 4.2.b). Vyšší poplatky připadají na ženy (610 Kč na osobu a rok) než na muže (456 Kč). Týká se to téměř druhů regulačních poplatků, zejména pak poplatků za recept a dále návštěvu u lékaře. Pouze případy poplatku za pohotovost uhradili v průměru vyšší částku muži.

Tabulka 4.2.b : Průměrné výdaje na regulační poplatky na jednoho pojištěnce podle věku a pohlaví (v Kč)

	Poplatky za recept		Poplatky za návštěvu lékaře		Poplatky za hospitalizaci		Poplatky za pohotovost	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
00-04	168	156	171	154	102	88	44	39
05-09	100	90	151	141	42	35	29	12
10-14	72	74	130	141	37	39	20	12
15-19	63	101	115	166	29	39	19	11
20-24	54	101	98	147	29	41	22	10
25-29	62	117	99	153	31	65	21	10
30-34	74	128	103	157	34	62	19	11
35-39	88	139	106	165	40	48	17	12

40-44	111	167	116	181	50	54	15	13
45-49	147	215	130	204	68	71	14	13
50-54	208	286	154	231	99	95	12	16
55-59	291	346	183	232	138	109	11	12
60-64	381	427	204	241	177	138	10	12
65-69	460	531	230	270	228	197	10	11
70-74	556	649	268	299	299	290	10	10
75-79	639	742	293	303	392	424	12	10
80-84	687	777	288	265	494	592	14	11
85+	694	746	260	205	615	797	18	12
Průměr	190	272	149	198	99	127	18	13

Pokud bychom rozdělili pojištěnce podle věku do tří základních skupin a to na skupinu do 19 let (kterou lze s určitou nepřesností považovat za skupinu dětí), od 20 do 59 let (produktivní věk) a od 60 let výše (postproduktivní věk), potom je zřejmé, že s růstem věku rostou i uhrazené poplatky za recept, za návštěvu lékaře a za hospitalizaci, naopak poplatky za pohotovost s věkem klesají (nejvyšší hradili muži resp. chlapci ve věkové skupině do 19 let - viz. tab.4.2.c.). Zatímco průměrný nejstarší pojištěnec hradil zhruba pětinasobné poplatky za recept v porovnání s pojištěncem nejmladším, v případě poplatku za hospitalizaci a za návštěvu lékaře to byl zhruba dvojnásobek a v případě poplatku za pohotovost jen asi polovina částky (uhrazené pojištěncem nejmladším).

Tabulka 4.2.c : Výdaje na regulační poplatky na jednoho pojištěnce podle agregovaných věkových skupin (v Kč)

	Poplatky za recept		Poplatky za návštěvu lékaře		Poplatky za hospitalizaci		Poplatky za pohotovost	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
00-19	99	106	141	144	52	50	28	25
20-59	127	188	123	184	60	69	17	16
60+	498	597	241	266	279	320	11	11
Průměr	190	272	149	198	99	127	18	13

Ze statistických dat ÚZIS je patrné, že největší vliv na poptávku po zdravotní péči měly regulační poplatky za pohotovost, počet ošetření na pohotovosti klesl oproti roku 2007 o téměř 36 % (zatímco mezi roky 2006 a 2007 jen o 2,2%). Značně se také snížil počet vypsání receptů a to o více než 23 % (v roce 2007 oproti roku 2006 jich bylo 0,7 % více), naopak vzrostl volný prodej léčiv (v mil. Kč) o 11,8 %, zatímco mezi léty 2006 a 2007 se zvýšil o 8,1 %. Poklesl také počet ambulantních ošetření a to jak stomatologických (o 3,7 %, před rokem o 0,4 %), tak zejména ostatních (o 17 %, zatímco před rokem o 2,2 %). Nejmírnější byl dopad regulačních poplatků v oblasti nemocniční, ústavní či lázeňské péče (pokles počtu ošetřovacích dnů o 4,2 %, zatímco mezi roky 2006 a 2007 to bylo o 2%).